

Správa o výskyte tetra hlucháňa v Tichej a Kôprovej doline.

Ing. Erik Baláž, Stráž prírody, 8.7.2009

Ako dobrovoľný člen Stráže prírody a v minulosti aj člen Skupiny pre ochranu a výskum kurovitých vtákov na Liptove, vykonávam monitoring tetra hlucháňa v Tichej a Kôprovej doline pravidelne od roku 1996.

Monitoringu tetra hlucháňa na celom území Slovenska som sa venoval najmä v rámci mapovania pre potreby tvorby siete NATURA 2000, čo mi umožnilo vytvoriť si komplexnejšiu predstavu o stave tohto druhu na území celého Slovenska. V súčasnosti som študentom doktorandského štúdia na Univerzite Konštantína Filozofa v Nitre, kde je tetra hlucháň témou mojej dizertačnej práce.

Počas viac ako desiatich rokov som strávil v Tichej a Kôprovej doline stovky dní, pričom v súvislosti s tetrovom hlucháňom som sa zameriaval najmä na sledovanie pobytových znakov (najmä stopy a trus) a priame pozorovania tohto druhu, čo mi umožnilo vytvoriť si ucelenú predstavu o výskyte druhu v tomto území.

Zo získaných poznatkov môžem konštatovať relatívne priaznivý stav tetra hlucháňa v sledovanom území. Druh sa tu vyskytuje v starších porastoch (obyčajne nad 100 rokov), s nižším zápojom a výrazne vyvinutým podrastom (najmä čučoriedok). Takéto vhodné lokality sa až do vetrovej kalamity v roku 2004 vyskytovali takmer výlučne v nadmorských výškach nad 1300 metrov, kde sa nachádzajú porasty s nižšou intervenciou človeka a priaznivejšou štruktúrou.

V nižších nadmorských výškach bola štruktúra porastov prevažne zmenená v prospech mladších vekových tried a porastov s hustejším zápojom. Tetra hlucháň sa tu nevyskytoval.

Situácia sa výrazne zmenila po kalamite v roku 2004 kedy časť nižšie položených porastov rozvrátil vietor a v nasledujúcom období aj podkôrný hmyz. Na okrajoch rozsiahlejších vetrových polomoch, ako aj na lokalitách s rozptýlenou kalamitou sa tak vytvorila rozvoľnená štruktúra, vhodná najmä na hniezdenie tetra hlucháňa.

Priame pozorovania ako aj pozorovania pobytových znakov poukazujú na nové lokality výskytu vzniknuté po polome v roku 2004 a rozširovanie areálu výskytu druhu v tomto území. Tetra hlucháňa som zaznamenal na lokalitách, kde sa predtým nevyskytoval v porastoch:

27C: pozorované dve sliepky v kalamite, október 2007

141 A, 141 C : 1 sliepka preletovala z porastu 141A do porastu 141C, apríl 2007

167: trus, máj 2008

165A: sliepka s dvomi kurčatami v kalamite, jún 2008

152B: kohút + nájdený trus, apríl 2009

Predpokladám, že rozširovanie areálu na kalamitné plochy nie je konečné, pretože priaznivé zmeny biotopov trvajú dlhšie obdobie (napríklad vývoj podrastu po kalamite) a určité obdobie trvá aj rekolonizácia novovzniknutých biotopov migráciou z okolia a neskôr namnoženie z tu žijúcich jedincov. Veľký potenciál má v tomto smere najmä územie v spodných tretinách Tichej doliny, Krížnej doliny, Kôprovej doliny a lokality Riečica, kde sa vytvorila priaznivá štruktúra na svahoch s miernym sklonom (strmé svahy sú menej vhodné) a v nižších nadmorských výškach (priaznivejšie klimatické podmienky, viac hmyzu) a na pomerne veľkej ploche. Pozorovania v posledných rokoch z tejto oblasti, vrátane jedného hniezdenia, preto považujem len za „prvé lastovičky“ signalizujúce pozitívny trend rozširovania areálu.

Vo vyšších polohách, ktoré boli zasiahnuté najmä podkôrníkovou kalamitou, zostáva situácia stabilná aj napriek vyschnutiu časti hornej etáže lesa. Aj v týchto lokalitách sa dá očakávať nárast populácie

tetrova hlucháňa, podobne ako k nemu došlo v prípade podkôrníkových kalamít v NP Šumava a NP Bavorský les na miestach ponechaných na prirodzený vývoj.

Na záver si dovoľím upozorniť, že:

- 1) Na území Tichej a Kôprovej doliny sa nachádza jedna z najsilnejších subpopulácií tetrovej hlucháňe na Slovensku. Početnosť tu dosahuje približne 30 kohútov a predpokladá sa ďalší nárast počtu.
- 2) Takmer na celom zvyšku areálu rozšírenia tetrovej hlucháňe na Slovensku dochádza k permanentnému poklesu populácie. Slovensko tak nedodržiava záväzkov voči európskej legislatíve : udržanie alebo zlepšenie stavu druhu.
- 3) Nespracované kalamity predstavujú vhodný biotop tetrovej hlucháňe, pričom tu vznikajú nové lokality výskytu.
- 4) Tetrová hlucháň je významný bioindikačný druh viazaný na prirodzené lesné ekosystémy. Rozširovanie areálu výskytu na kalamitné plochy preto indikuje zlepšenie stavu lesných biotopov po polomoch a podkôrníkových kalamitách.
- 5) Prípadná ťažba kalamitného dreva a na ňu nadväzujúca umelá obnova by priniesli dlhodobé nepriaznivé zmeny v štruktúre biotopov (vznik holín, následne vznik hustých rovnovekých mladých porastov bez podrastu), ich fragmentáciu a vyrušovanie.

Vypracoval: Ing. Erik Baláž